

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NDE YAŞAYAN TÜRK HALKLARI

Önder MALLI*

Bugün bakıldığında Uygurlar, Kazaklar, Kırgızlar, Özbekler, Tatarlar, Salarlar ve Sarı Uygurlar (Yugur) Çin Hükümeti tarafından resmi olarak kabul edilen etnik gruplar arasında yerini alan Türk azınlıklardır. Bu azınlıklar hakkında kısaca aşağıdaki bilgiler verilebilir:

Uygurlar: Genellikle Sincan-Uygur Özerk Bölgesi'nde -ya da Türk tarihinde bilinen adıyla Doğu Türkistan'da- yaşamaktadırlar. Türk dilleri arasında yer alan Uygurca dilini konuşurlar. 1933'te "Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti" adı altında bağımsız bir devlet kurmuşlardır. Ancak bu devlet Çin tarafından yıkılmıştır. 1944 yılında ise bu sefer "Doğu Türkistan" adıyla yeni bir devlet kurulmuş ancak bu da uzun ömürlü olmamış, 1949'da Çin tarafından tekrar işgal edilmiştir. O günden bu güne Doğu Türkistan hâlâ Çin'in yönetimi altındadır. 1944'te Uygurlar bu bölgenin nüfusunun %76'sını, Çinliler ise %5,7'sini (diğer azınlıklar %18,3) oluşturmaktaydı. Ancak Çin'in uyguladığı asimilasyon ve göç politikalarıyla 1992 yılında Uygur ve Çin nüfusu eşitlenmiş, günümüzde ise bölgedeki Çinliler Uygur nüfusunu geçmiştir.

Kazaklar: Uygurlardan sonra bölgedeki ikinci büyük Türk etnik grubudur. Bugün Kazakların önemli bir bölümü bağımsız bir devlet olan Kazakistan'a göç etmek yerine Doğu Türkistan'da kalmayı tercih etmiştir.

Kırgızlar: Genellikle ülkenin en batısına yerleşmişlerdir. Sayılarının 300 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Özbekler: Dünya'da 38 milyona yakın Özbek olduğu düşünülmektedir. Bunların bir kısmı Özbekistan dışında yaşamaktadır. Yaşadıkları bölgelerden biri de Sincan-Uygur Özerk Bölgesi'dir.

Tatarlar: Sincan-Uygur Özerk Bölgesi'ne dağınık olarak yerleşmişlerdir. Ana dilleri Tatarca'dır. Genellikle hayvancılıkla uğraşırlar.

Salarlar: Salarlar olarak da bilinirler. Genellikle Sincan-Uygur Özerk Bölgesi'nde yaşarlar. Tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağladıkları bilinir. Dilleri, "Salarca" dilidir. Çin'de 130 bin civarında Salar olduğu tahmin edilmektedir.

Sarı Uygurlar (Yugurlar): Kökleri Uygurlara dayanır. Ancak dil ve dini inanış bakımından Uygurlardan ayrılırlar. Budizm inancına mesupturlar. "Batı Yugurca" ve "Doğu Yugurca" olmak üzere iki farklı dil konuşulur. "Sincan-Yugur Özerk Bölgesi"nde yaşarlar.

Hiç şüphesiz ki bugün Çin'in bütün baskılarına rağmen bu Türk halklarının hâlâ Çin'de kalmalarının sebebi, vatan belledikleri bu toprakları bir gün kendilerinin yöneteceklerine duydukları inançtır.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü İkinci Sınıf Öğrencisi